

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Název práce: Psychobiografie Klementa Gottwalda – dětství, mládí a raná politická kariéra

Autor práce: Eliška Elmerová

Vedoucí práce: PhDr. Martin Brummer, Ph.D.

Bakalářská práce se zaměřuje na popis osobnosti Klementa Gottwalda. Jedná se tedy o psychobiografickou studii. Vzhledem k typu práce a rozsahu dat, které by bylo nutné k vypracování takové studie nastudovat, se může zdát, že se jedná o značně ambiciózní projekt, a chci tak ocenit odvalu, že se autorka rozhodla tématu věnovat. Riziko, který takový projekt nese (mj. zahlcení pramenným materiálem, časová náročnost interpretací, studium použité teorie), Elmerová redukovala svým zaměřením na určitou část Gottwaldova života (do roku 1928). Tím redukovala počet materiálů, které bylo třeba prostudovat. Současně si jasně vymezila hlavní výzkumné otázky, které se k danému období vážou a na které se snaží v práci odpovědět. Jsou jimi:

- 1) Co vedlo Gottwalda k připojení se ke komunistickému hnutí a k rozhodnutí stát se politickým představitelem této radikální strany?
- 2) Jak sociální prostředí, rodinné prostředí a osobnostní nastavení ovlivnily tuto volbu?

Souběžně vyvstává otázka, do jaké míry je možné porozumět osobnostnímu nastavení vybraného subjektu bez hlubšího (či úplného?) seznámení s produkty jeho celého života (viz otázky k obhajobě).

Práce se dělena na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části autorka stručně definuje psychobiografii, její historii a specifika včetně etických zásad. Jedná se o základní vhlad do problematiky, který dostačuje základnímu představení přístupu čtenáři, který s přístupem zatím není obeznámený.

Dále v teoretické části následuje stručný Gottwaldův životopis a popis období, ve kterém Gottwald žil. Ačkoli je životopis poměrně útlý, svoji roli představení subjektu plní dostatečně. Součástí je rovněž grafické znázornění Gottwaldovy životní osy, která čtenáři pomáhá se v Gottwaldových životních událostech lépe orientovat. Následuje kapitola, ve které autorka popisuje dobu, ve které Gottwald žil. Kapitola považuji za velmi důležitou složku práce, která umožňuje autorce i čtenáři nahlédnout zasazení subjektu v širším kontextu a zvědomit si společenské a kulturní jevy, které mohly ovlivnit Gottwaldovo rozhodování. Reflexe kontextu subjektu je dále v textu doplněna reflexí kontextového zasazení autorky, což považuji za zásadní část textu. Díky této kapitole můžeme předpokládat, že se autorka snažila nahlížet Gottwaldovu osobnost z pozice, která je pod dostatečnou sebereflexí, aby mohla vynášet konečné závěry.

Následuje výzkumná část. V ní autorka dostatečně podrobně popisuje metodu výzkumu a jeho průběh, vysvětluje omezení výzkumu na část Gottwaldova života, představuje materiály, se kterými pracovala. Součástí materiálů jsou archivní prameny, které autorka studovala v Národním archivu v Praze. Studium pramenů bylo doplněno konzultacemi s historikem Mariánem Lóžim. V praxi tak autorka prokázala interdisciplinární zaměření přístupu.

Materiál primárních pramenů představuje celkem čtyřicet článků a devět dopisů. Aplikací axiálního

a selektivního kódování Elmerová dospěla k pěti hlavním kategoriím, na které následně aplikovala psychologickou teorii. Popis kategorií je dostatečně obsáhlý, aby si čtenář udělal představu, jaký význam nesou. Zajímavá je podobnost kategorií s kategoriemi Emanuela Moravce - např. Gottwaldovo zaměření na vlastní píli a pracovitost a zdůrazňování vzdělání. Dále pak vyzdvihování lineárního rozvoje lidské společnosti a nutnosti pokroku, kterému se ostatní musí podvolit. Rovněž důraz na společnost, které má jedinec pomáhat, je tématem, který můžeme nalézt i v Moravcových textech.

Následně autorka popisuje teorii Heinze Kohuta, kterou si vybrala pro následnou aplikaci na získaná data a kategorie. Následuje samotná aplikace vybrané teorie, která je centrální částí práce. V ní na základě dostupných dat Elmerová popisuje Gottwaldovu osobnost jako narcistickou. Neuspokojuje se však pouze s udělením této „diagnózy“ – pokračuje v popisu, jak se narcistické rysy promítaly do Gottwaldova života a rozhodování. Některé z popsáných projevů narcistických rysů podávají zajímavou a novou možnost porozumění Gottwaldovým činům, především v soukromém životě. Velmi zajímavá je Gottwaldova tendence k vlastní identifikaci s otcem; dále pak podvod, kterého se dopustil, když tvrdil, že se účastnil bitvy u Zborova. Opět se jedná o projevy chování, jejíž obdoby můžeme nalézt i u Emanuela Moravce. Celkově je kapitola plná zajímavých vhledů do Moravcova života a jeho rozhodování.

V diskuzi se Elmerová snaží tyto vhledy využít k formulování odpovědi na hlavní výzkumné otázky. Soudím, že poodhalení rodinného zázemí a Gottwaldova prožívání v mládí, stejně jako následné vysvětlení prožívání prostřednictvím Kohutovy teorie, umožňuje lepší porozumění Gottwaldovu rozhodnutí věnovat se politické kariéře, snad i výběru nedemokratické strany, kterou reprezentoval. Otázkou zůstává, co Gottwalda vedlo k výběru přímo komunistické strany a ne stran alternativních (fašisticky orientovaných). Odpovědi na tuto otázku nejsou (snad i z povahy dostupných pramenů) dle mého názoru dostatečně rozpracované a přesvědčivé a otázka po důvodu výběru komunistické strany zůstává otevřená.

Práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Rozsah práce a výběr použité literatury odpovídá zvolenému formátu. Jednotlivé části na sebe logicky navazují. V textu nalézáme pouze nízký počet překlepů. Na několika místech se opakují vybrané citace. Celkově však uvedené jevy nenarušují srozumitelnost textu.

Zdůraznit zde chci autorčino nasazení, svědomitost a zaujatost tématem. V průběhu výzkumu byla velmi aktivní a iniciativně vyvolávala konzultace s vedoucím práce. Na připomínky rychle reagovala a do textu je vhodně implementovala. Za velmi cenné také vnímám její ochotu konzultovat svůj výzkum s historikem. To vše přispělo k výsledné kvalitě bakalářské práce, která je na velmi vysoké úrovni.

Otázky k obhajobě:

- 1) Uvádíte, že Adlerův neurotický typ nebyl k interpretaci Gottwaldovy osobnosti vhodný (s. 28). Co vás k tomuto závěru přivedlo?
- 2) Je dle vašeho názoru možné sestavit přesvědčivou psychobiografii, aniž by byly prozkoumány a interpretovány prameny z celého života osoby? Limituje toto omezení dat výsledné závěry? Svoji odpověď zdůvodněte.

Práci doporučuji k obhajobě.

Martin Brummer

V Praze 31.8.2024